

TAALIA.

MŰVÉSZETI LAP.

MEGJELENIK MINDEN HO I-ÉN ÉS 15-ÉN. @ A SZINHÁZI IDÉNY ALATT MINDEN NAP.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 8 KORONA. @ EGYES SZÁMONKINT 10 FILLÉR. @ A SZINI IDÉNY ALATT 6 FILLÉR.

Szerkeszti: HERGER TIHAMÉR.

Ujvidék.

1904 április 6.

4. szám.

Az előadások mától fogva 8 órakor kezdődnek.

Bérlet Ma szerdán, 1904. április 6-án szünet.

Ujdonság! **SÖTÉTSÉG.** Itt először!

Színmű 4 felvonásban. Irta: Rutkay György.

Személyek:

Váry Kálmán, nagybirtokos
Klementin, neje
Emma | gyermekeik
Andor |
Rudas József, Váryné testvérbátyja
Vera, leánya
Erdős László, ügyvéd
Istványa Gedeon, nyugalmazott ezredes
Ernesztin, neje
Istványa Lajos, huszárfőhadnagy
Bognár, |
Veres, | városi képviselők
Halas, |
Vértessné
Pózsza, | leányai
Miezi, |
Franczi
Miska, Istványa főhadnagy inasa
Inas, Váryéknál

Déry Béla
Erdős Alice
Makó Ayda
Halász Alfréd
Magyari Lajos
Hevesy Guszti
Aldory László
Nagy Dezső
Károlyiné Emilia
Almásy Endre
Ádám Győző
Kőszegi Károly
Földesy Vilmos
Halász Anna
Rajna Aranka
Déry Rózi
Kozma Margit
Bombay Gusztáv
Szabolcsy

Történik egy nagy vidéki városban. Idő ma.

SÖTÉTSÉG.

A darab meséje.

I. felvonás.

Váry Kálmán (Déry B.) nagybirtokos, nejével és Emma (Makó Ayda) leánya, s Andor (Halász) fiával, nyugodtan élnek egy vidéki nagyobb városban. Házuknál vendégekkül tartózkodnak Rudas József (Magyari) Váryné testvérbátyja és ennek leánya Vera (Hevesi G.) mint Emma barátnéja. Ugy szintén Erdős László (Aldory) ügyvéd, Váry igaz és meghídt barátja; ki bár úgy szólván Váryval egykoru, megkéri Emma kezét, de az apa válaszáért leányához utasítja. A mikor a városi deputáció tiszteleg, s tudtára adja Várynak, hogy őt jótékony adományai s bokros érdemeiért a város közgyűlése egyhangulag diszpolgárrá választotta, s kérésükre Váry velük a közgyűlésbe távozik. — Ekkor Erdős csakugyan megkéri Emma kezét, de tőle kosarat kap. Azonban megérkezik Istványa Lajos (Almás) fess huszár főhadnagy, s szintén megkéri személyesen Emmát, kinek igaz bensőséggel ad kezét; az anya — Veres a barátnő — Rudas és Andor meleg részvétellel osztoznak az örömben, mikor Váry hazaérkezik, s a boldogság teljében uszó családtagok körében, meleg kézzorítással adja Istványa atyai beleegyezését a frigyre.

II. felvonás.

Váryéknál játszik szintén, a mikor is Vértessné (Halász Anna) Róza,

HAJEK FÜLÖP, ezukrász

Ujvidék, Futtaki-utca.

Ajánlja sajátkezüleg és felügyelete alatt naponta frissen készített: crém-süteményeit, kelt tésztáit, briost és különféle tortáit.

KÜLÖNLEGESSÉGEK: Lakodalmi és különböző estélyekhez való teljes összeállítások, seccessiók torta, parfait, Kugler-dessert és tej-haberém-bonbonok.

Vajas-dessertek Wagner-féle teavajból.

Jovanovics Pánta

fényképészeti műterme

UJVIDÉK, Fő-utca 9. szám.

Készít — a legkényesebb igényeket is kielégítő — a fényképészet körébe vágó összes munkákat, valamint nagyításokat és festményeket a legegyszerűbbektől a legművésziesebb kivitelben.

Gyors szállítás mellett árai a legmérsékletesebbek.

Steiner Gyula, férfi- és női-divatáru raktára

Ujvidék I. Ferencz József-tér, a „Vasember“-hez, Andrássy-utca sarkán.

Dusan felszerelt raktár: fehérnemű- és szövöttáruk, nap- és esernyők, vállfüzők, férfi- és női szabó kellékek, illatszerek, női kézimunkák, ruhadiszek stb. stb.

— → A Hammerli-féle híres pécsi bőrkesztyűk egyedüli főraktára. ←

Miczi és Franciska leányaival vendégeikül vannak, mint egy kiegészítő részei a várva várt eljegyzésnek. Míg a vendégek a kertben mulatnak, megérkezik Istvády főhadnagy, édes anyjával — (Károlyné) egy galamb őshaju büszke magatartású világtalan — de egész lényében a gyermeke túlradó szeretettel telve, és leendő menyét örömmel fogadja szívére, bátorságra, s kitartásra buzdítva, felkéri, hogy őt szüleihez vezessék, s így fiával és Emmával távoznak. Ekkor jelentik Várynak, hogy Istvády (Nagy D.) ezredes beszélni akar vele. Az eredes merev magatartású, minden ízében katona — tudtára adja Várynak, hogy nem adhatja beleegyezését e frigyhez, mert denunciáció folytán az ezredparancsnokságnál kiderült, hogy Váry neve azelőtt 20 évvel bizonyos bankügyek miatt, a bünfenyítő törvényszéknél szerepelt. A mit Váry nem is tagad, de elmondva a történetet az ezredes és fia előtt, büszkén s emelkedetten vallja be, hogy ő azon botrányos perből bár tetemes veszteséggel, de feddhetetlen becsülettel került ki. De az ezredes a polgári élet s tarsadalom szabályait el nem ismeri, szerinte a rajta levő kabát kötelességet ró ki, s az ő becsület kultusza ez. Váry felhívja a főhadnagyot is — nyilatkozatra. Istvády ki szintén álrabja a katonai szellemnek, és színérén atyja elvét követve — elismeri Váry igazát, de mást nem tehet mint szerelme tárgyáról a fennforgó körülmények közt lemond. Most érkeznek be a kertből az összes vendégek — Emma — az Ezredesné vezetve — Andor Verával — stb. s midőn Andor a dolgot megérti hevesen vágja Istvády főhadnagy szemébe, hogy »a ki ilyet tesz, becsutelen ember« mire az kardot ránt — de Emma hirtelen közbe lépése a vérontást megakadályozza.

III. felvonás.

Emma és Vera párbeszéde alatt, a főhadnagy inasa meghozza a katonai parancsnoksághoz beküldött denunciáns iratokat. Majd az ezredes maga érkezik meg, hogy Váryt rábírija, miszerint Andor fiát az ő főhadnagy fiával párbajra rábírija, de most Váry marad rideg s megtagadja. Míg azután Andor maga szegül atyja jó szíve ellen, s a társadalmi rendre támaszkodva — nagy büszkén oda vágja: »a kít megsértettem, annak meg kell adnom azt az elégtételt, a melyet ő követel«. S azután érzékenyen vesz bucsut testvérétől és Verától s távozik. Emma és Erdős pár jelenése következik ezután. Mialatt Emma rájön, hogy a titkos feljelentő senki más nem volt mint Erdős, ki atyjának már azon időben is védőügyvéde volt, a heves jelenetnek Váry is tanuja — mely a felvonást bezárja.

IV. felvonás.

Istvády ezredesnél történik egy vendéglői szobában. Atya és fia párbeszéde után megjelen az anya — kítől a főhadnagy bucsuzik — a mikor Emma is megjelenik. Ettől is elbucsuzik — a párbajra indulva e szavakkal távozik: »El kell mennem anyám, itt kell hagynom azokat kiket szeretek, mert nem urai vagyunk becsületünknek, hanem rabjai«. Itt az ezredesné — és Emma párjelenését — a távoli lovardában levő pisztolydörrenés zárja be. Emma az ablakhoz rohanva magánkívül — kiáltja: »látom — ott jön — a becsület«. Az ezredes és fia megérkeznek. A világtalan anya kérdezi fiától: »hol hagyatátok Abelt?« mire az ezredes szomorúan felel: »Meghalt!«

TÁRCZA.

PAULA.

(Franciaiából.) (Folytatás)

A fiatal asszony, a szép leány egyaránt élvezte a nagyvilági élet zajos multságait; lázas sietséggel rohantak a vigalmak árjába, nem sejtve, hogy zavartalan boldogságukat sötét árnyak fenyegetik.

Marcel nem tudott betelni a fényező pompával, a mely őt környezé s a mely annyira megfelelt izlésének. Házságára óta a közéletben is rendkívüli kedveltségnek örvendett; a jövő a legszebb reményekkel kecségtette, hisz hatalmában állott minden nagyra törekvő álmát megvalósítani.

A nővérek azonban most sem tudtak egymás iránt felmelegedni. Gaetanet bántotta Paulának viruló szépsége, nagyon is feszélyezte e ragyogó kíséret. Minden áron férhez akarta adni, de elsősorban a megfelelő férjéről kellett gondoskodni.

Az arisztokrácia köreiben Paulának szomorú anyagi körülményei miatt illő partie nem találkozott, így polgári származású, kisebb igényű emberekre terjedt ki a figyelem; a fiatal lány pedig nagyon szenvedett, hogy nővére háznál mindig háttérbe szorult és nem akart semmi áron rangján alul férjhez menni.

Választása annál inkább meg lett nehezítve, mivel sógora mellett egyik kéro sem állta ki a versenyt; de Marcel sem maradt érzéketlen ifju sógornője bájaival szemben s nagyon valószínű, ha Gaetane millióival rendelkezik, őt vette volna nőül; hisz természetük annyira megegyezett, előkelő, nemes izléssel bírt mind a kettő s egy külön ábránd-világban éltek tudtukon kívül.

A szép vicomtesse ellenben, a meg-

HODOVÁNYI ANDOR, UJVIDÉK

SZOBA- ÉS DISZFESTŐ.

Készít: templomok, disztermek, színházi és alkalmi diszleteket, valamint SZOBAFESTÉST a legizlésesebb színösszeállításban.

Dús választék legújabb menyezeti- és falfestési mintákból, valamint tapeta és papirmachéban.

Osnabrück

*Europa legelső és legelőkelőbb level-
papir-gyáranak állandó és egyedüli
képviselője az egész délvidék részére*

HERGER ÁGOSTON könyv- és papir-áruháza

Ujvidék, I., Ferencz József-tér 3,

az Erzsébet szálloda és a „Matioza Srpska“ épülete között.

testesült próza. az élet gyakorlati oldalát képviselte. Lassankint mindig nagyobb, bensőbb barátság fejlődött Paula és sógora között. A szerelem sohasem vesztí el jogait s bizonyos lelki rokonság megvetí a nagy szenvedélyek alapját; eszeveszetten rohantak tehát a fenyegető örvény felé, míg Gaetane, elbizakodottan hitvesi és társadalmi állására, keveset törődött férjének lelki világával és sehogy sem tudta annak szívében a főhelyet elfoglalni. Paulának küszöbön álló férjhezmenetele elhárította volna a fenyegető vihart, midőn az általános világbékét megzavarta a harczi zaj.

Poroszország hadat üzent Frankhonnak. És d'Houblé Marcel volt az első egyike, ki szolgálatát s életét felajánlotta hazájának.

Midőn a véres invázió elvonult, magával sodorta a nemzet nagyjait és pusztulást hozott mindenfelé; d'Houblé a száműzött uralkodó hive maradt, de neje sohasem tudta neki megbocsátani, hogy e lépés által fényesnek ígérkező politikai pályáját teljesen tönkretette.

A vicomte családjában a surlódások most napirenden voltak s mindig mélyebb lett az űr, a mely a házasségeket szétválasztotta, hiszen kietlen otthonukat nem deríté fel egy rózsás gyermekarcz kedves mosolya; Paula hiába vállalkozott a békitő nehéz és háládatlan szerepére, különben a megpróbáltatás napjai ő reá is nehezettek.

Egy fiatal orvos, d'Houblé egykori tanuló társa s most is legjobb barátja, kérte meg de Kernac'h kisasszony kezét; de Paula minden unzsolás daczára sehogy sem akarta e mindenkép előnyös házasságot elfogadni, Marcel sem nyilatkozott ezen ügyben, a miért Gaetane végtelenül bosszankodott.

Tornier Henri, a fiatal orvos, olyan

kiterjedt praxissal bírt, hogy megengedhette magának ama kiváltságos fényűzést, hogy szíve szerint nősülhesen. Paulának Tornier nem volt ellenszenves, habár a köznapi emberek sorába helyezte, de azért mindig nagyon szívélyesen fogadta; épen nyájassága által vezette tévutra a fiatal embert s lángra gyújtá ennek titkolt szerelmét. Tornier szerelmes lett, mivel ellenálhatatlannak képzelte magát, a miben azonban csalódott.

Paulát nagyon kellemetlenül érinté e félreértés, mivel szívesen társalgott a kellemes fiatal emberrel Gaetane szalonjában; de most már nem mutatott semmiféle barátságos indulatot Henrinek, nehogy ennek vérmes reményeit bátorítsa. De tartózkodó viselete mellett Paula mégis meleg rokonszenvet érzett Marcel legjobb barátja iránt, mivel jól tudta, bármilyen veszély fenyegetné Marcel boldogságát, e hü barát oldalán megtalálja a szükséges támogatást.

Az események kellemetlen lassusággal szövődtek tovább, midőn egy esekély szóvita miatt a házások között kitért a nyílt háboruszkodás.

(Folyt. köv.)

MULT.

Kántorné.*

Kántorné. Szebenben született 1798-ban; mint elhagyott árvának egy német színész viselte gondját; s midőn az alig 16 éves leányka a magyar színsethez jött, még nem tudott magyarul, de az erős akarat, a kedv és szorgalom esodákat tehet: ő magyar színésznő lett — pedig német is lehetett volna. Ezen eltökéltségét még inkább fogjuk tisztelni, ha elgondoljuk: mily kevés kecségető vonzerővel bírt akkor a ma-

*) Szígligeti „Magyar színészek életrajzai“-ból.

gyar színészet, ellenben mennyi szellemi és anyagi előnyt nyújtott volna neki a német.

Az ország fővárosában a német színészetnek pompás csarnoka volt, míg a magyar holmi börtönféle rotundában, vagy a beleznai-féle kertben kuczorgott olyan színpadon, melyen a tragikai hősnő uszályával illendően megfordulni sem tudott. A német színházban a magyar közönség színe tapsolt; a magyarban a diákság és a szegényebb sorsú kézművesek. A német színésznek rendes gázsi, néha magyar főúr zsebéből; a magyarnak koldustarisznya. A német tehetségesebb színésznek nyitva a külföld fényes palotái, a magyarnak zárva még a hazaiak is. Mindenünnen kiszoríva, pajtákban, állásokban játszottak, honnan ők csak a szegény barmokat szoritották ki — rövid időre. A németnek kész színirodalma, fényes előképei; míg a magyar képezetlen nyelven fordított, idegen szellemű darabokon tengődött. — Mindezek dacára Kántorné magyar színésznővé képezte ki magát, meglegedett a szegény, kis számú magyar közönséggel, holott magas művészetét túl a Lajtán milliók bámulták volna. Előtte volt a fejedelmileg terített és dúsan rakott asztal, de ő a száraz kenyér után nyult. Mert ő bírt azzal, a mivel egy nagy tragikai hősnőnek bírnia kell. Magas termet, nagy terjedelmű, olvadékony érces hang, gondolatot és szenvedélyt híven és könnyen visszatükröző arc és szem, mely ha akart, vonzó szigony, vagy szuró gyílok tudott lenni.

Mindezekhez járult a legfőbb, mi nélkül a többi üres lárva és lárma: a lélek, a bensőség, melegség és ernyedetlen energia, mely még öreg korában sem hagyta el. A hol kellett, mennyi nyugodt méltóság! — de ha indulatban,

Cs. és kir. udvari szállító

MÜLLER J. L., ILIATSZER- ÉS PIPERESZAPPAN-GYÁROS
BUDAPEST.

Gyári raktár: Koronaherczeg-utcza 2. sz. — Gyár: Rottenbiller-utcza 36. sz.

BRISE DE VIOLETTES
a legjobb ibolyaillat.

Fenyőerdő illat a legkiválóbb orvosok által ajánlva, élénkíti a légzőszerveket, tehát nélkülözhetetlen minden lakosztályban.

BLAHA SERAIL-POUDER
Müller-féle a legjobb arcpor.
Ára 60 kr. és 1 forint.

Csász. és kir. udvari szállítók, Fülöp Szász-Coburg-Gothai Herceg Ó-Fensége szállítói

FRANÇOIS LAJOS és TÁRSA

PEZSGŐBOR-GYÁROSOK

MONOPOLE
VIN BRUT
CARTE BLANCHE

BUDAFOK

EXTRA DRY ENGLAND
TRANSYLVANIA
GRÉMENT ROSÉ

vagy szenvedélyben kellett felháborodnia, vihar és tenger volt.

Kántornét némelyek azért hibáztatják, mert szavallatában bizonyos német pathetikus hanghordozás vonult végig, de ez nem az ő, hanem az akkor túlsúlyllyal divatozott német színirodalom hibája volt, melynek szíve üres, de szája annál teltebb volt frázisokkal. Ő volt primadonnája ama társulatnak, mely 1833-ban Budára jöven a nemzeti színház megnyitását megelőző husvétféig, tehát 1837 április haváig működött. A népszínház megnyitása közeleget, természetesen legelőbb is Kántornét akarták szerződtetni, de a közte és az igazgatóság közt felmerült meghasonlás Laborfalvi Rózát ültette helyébe. A közönség hamar feled, élvezi a jelent, s a büszke Kántorné pártfogásért nem könyörgött soha, Vidékre szerződött, s midőn később az igazgatóság tett lépéseket, hogy a nemzeti színházhoz visszaszerződtesse, a meghívást e szavakkal utasította vissza: »Nem akarok ott hold lenni, hol egykor nap voltam«. Marosvásárhelyen lépett fel utolszor. A »Kegyenczek«-ben a csárnót adta. Az utolsó felvonásban a csárnő szobra jelenik meg, mely előtt az általa boldogított nép hálásan leborul. Ez alkalommal a szobor megszólalt és sirva vett búcsút a közönségtől, művésztől, társaitól, dicsőségtől! Mindnyájan zokogtak! A színpadon nem látták többé soha.

Elte utolsó napjait megkeserítette az az esemény, hogy édes leánya, kit bujdosással és nélkülözéssel telt életpályája miatt egy áldott jámbor polgárnőnek adott örökbe, a hosszú távollét után édes anyját nem ismerte meg. Nem is soká élt ezután. 1853-ban hunyt el az első magyar nagy tragikai hősnő. Prielle Kornélia a marosvásárhelyi cse-

des sirkertben emlékkövet állított neki, melyen apai nevét elhibázták, Engelhardt helyett Hartmannnt véstek. De ha e hibás feliratu kő már teljesen el lesz kopva, a művészet történetében Kántorné akkor is élni fog.

KRITIKUS.

Croisset bohózatát »Az arany hid«-at mutatta be tegnap este társulatunk. Abból a francia darabokból való, melyekben ámbár egy kissé tulsok a füszer, de mindez annyi finomsággal van benne átszöve, hogy a szemérem sértőt alig-alig vesszük észre. Cselekménye nem nagy, de annyi ötlettel s kaviáros pikánsággal van megírva, hogy az ember szinte belekápázik. Tulajdonképeni bonyolalmat alig találunk s ugyszólván mindössze csak négy szereplő van a darabban. A női szerepek egyike

Makó Ayda kezében volt, ki Jacqueline szerepének minden egyes mozzanatát oly precízen dolgozta ki, hogy alakításának jellemzésére azt hisszük elég annyit mondani, hogy véleményünk szerint, ilyennek képzelhette e szerepet a darab írója is. Toilettejei általánosan feltűnést keltettek.

Nagy Dezső (Brennaine) ki jóformán az egész estét a színpadon töltötte, a fufangos ügyvéd fáradtságos szerepét nagy sikerrel oldotta meg. Jóízű volt, mint mindig.

Almássy ismét remekelt. Mint de Gardannes báró, szerepét teljesen kiaknáta. A megugrott csábitó, a 200.000 frankos könnyelmű világfi ép oly kitünő alakítás volt, mint a milyen élethüen festette a vad házasság túlélvezésében megcsömörlött, igazi boldogság után vágyódó férjet. Legpikánsabb jelenetekben sem lépte át a határt, de midőn elért — a színpadon megengedheti —

végponthoz, annyi szenvedélyt öntött szerepébe, hogy a mi vérünket is pezsgésbe hozta.

Hevessy Gusztika (Helén) a házasságtörő asszonyt kitünően játszotta.

Déry Rózsi (Rozália) igen herci szobacicus volt.

Ádám Győző a szemtelen, tamáskodó inas szerepét elég jól adta.

Jó rendezés mellett, pergett az előadás.

HIREK.

A mai bemutató. Rutkay György »Sötétség« című színművének mai előadása iránt igen nagy az érdeklődés. A nemzeti színház e nagyhirű műsor-darabjában ugyszólván az egész drámai személyzettel fogunk találkozni.

A 20 előadásos bérlet, melyet Kövessy hirdetett, szombaton kezdődik »Gasparone« előadásával. Ezen első nagyobb szabású operette előadásra különösen felhívjuk a közönséget.

Az előadások kezdete. Általános óhajnak eleget téve, az igazgatóság elhatározta, hogy a mai naptól kezdve az előadások 8 órakor kezdődnek.

Heti műsor. Csütörtök: »Bob herceg«. Péntek: »Falu rossza«. Szombat: »Gasparone«. Vasárnap: »Menyecskék«.

Szerkesztői üzenetek.

L. Károly urnak Budapest. Lapunkra csak teljes évre fogadunk el előfizetéseket. Ámbár az előfizetési ár 1/4 évi részletekben is fizethető, de az ennek dacára egész évre kötelező.

Winkle István gőzsörfőzde Ujvidék.

1 pohár világos „Király“-sör 7 kr. — 1 pohár barna „Bajor“-sör 8 kr.

a sörfőzde sörosarnokában Ujvidék, Uri-utoza 7. szám.

Naponta friss esapolás!

Kitünő villásreggeli!

Külön étterem!

Szíves pártfogásáért esedezik

Koplovics József, vendéglős.

— Minden szerdán és pénteken délelőtt halpapríkás! —

Nyomatott Hirschenhauser Benő könyvnyomdájában Ujvidéken.

ALAPITTATOTT 1850-ben.
Gyárt világos „KIRÁLY“ és barna „BAJOR“-sört.